

Deze tekstuitgave is vervaardigd door medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal o.l.v. Nicoline van der Sijs en Hans Beelen. De tekstuitgave vormt een onderdeel van de elektronische Woordenbank Nederlandse Dialecten (eWND), op www.meertens.knaw.nl/dialectwoordenboeken/
Bron: Beets, A. (1954), 'Leidse woorden en uitdrukkingen', in: Bicker Caarten, A. (red.), *Leids Volksleven*, Leiden: Sijthoff.

{p.89}

LEIDSE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

De Commissie voor Volkskunde is verheugd dat zij de toestemming tot publicatie heeft verworven van een unieke en waardevolle collectie aantekeningen, die wijlen Dr. A. BEETS, zoon van de bekende NICOLAAS BEETS, en jarenlang redacteur van het Woordenboek der Nederlandsche Taal, tussen 1890 en zijn dood in 1938 verzamelde. Zij is mevrouw H.A.C. BEETS-DAMSTÉ zeer dankbaar voor deze toestemming.

Deze collectie is daarom zo kostbaar, omdat er zeer veel woorden zijn opgetekend, die sindsdien zijn uitgestorven. De jaartallen geven aan, wanneer Dr. Beets ze hoorde, doch hij dateerde niet alles.

Dr. BEETS had zeer veel belangstelling voor de volkstaal en tekende regelrecht op uit de mond van de dienstbode, de naaister of de mensen op straat. Men moet echter in het oog houden, dat het nagelaten aantekeningen zijn, en dat de verzamelaar ze misschien in deze vorm niet had willen publiceren. Er zijn b.v. woorden bij, waarvan men zegt: is dat nu typisch Leids? Dat woord is waarschijnlijk in BEETS' tijd in zwang gekomen en dan in het gehele land gebruikt. Aangezien BEETS het nog {p.90} nooit gehoord had, zag hij het voor Leids aan. Dit is niet altijd te controleren. Andere aantekeningen verraden door hun vorm, dat ze bestemd waren voor het Woordenboek, waarin vele ook gepubliceerd zijn. De Commissie meende er goed aan te doen enige al te "technische" gegevens weg te laten. De secretaresse leverde de verklaringen onder aan de bladzijden.

aaksternest, ik zit op geen aaksternest, ik heb geen haast (1932).

aangewit, dronken (1905).

aanst, aanstonds (1899).

aardig, vreemd, zonderling, ongewoon (1937).

afgetrokken, gepasseerd, b.v. als iemand niet de volle hem toekomstende eer krijgt (1905).

afhalen, plukken, beroven, op iemands zak teren.

afnijpertje, nakomertje in een gezin (1902).

afpiemen, iemand iets afpiemen, het hem listig en bedrieglijk afhandig maken.

afril, volksetymologische vervorming van april, hellend oplopende weg tegen een harden dijk. De afril van de Visbrug (1895).

afslag, da's afslag, d.w.z. nu komt er afslag, gezegd als er een boterham van de tafel valt (1907).

alebas, alikas, bassie, soorten van knikkers.

angst, een smid, bakker enz. in angst, die zijn vak niet verstaat (1902).

armoedzaaier, iemand die een ander niets laat verdienen {fnote1}M.i. gewoner: armoedig persoon{/note}

armziek, gezegd van een meisje dat graag met een vrijer (gearmd) zou lopen (1908).

avergrieks, vreemd, zonderling.

azijndrinker, zwartkijker (1936).

baakster, baker.

baars, nijdig, kwaadaardig, stekelig persoon (1905).

baas, mannetjeseend (1893).

bal, ik zag die bal wel spelen, ik zag dit wel aankomen (1904).

balleseren, ballesjeren, met ballen spelen, lawntennis spelen (1893-'97).

bangschijt, scheldwoord.

bank, op de lange bank komen, in 't Minnehuis komen (1905). Nu hebben de verpleegden tafeltjes en stoelen (1920).

bast, lichaam; lijf van een insect. Muggen met zulke lange basten (1895).

basterd, iemand basterd maken, hem onterven. D.w.z. een broer of zuster ten opzichte van het erfdeel behandelen als ware hij of zij een bastaard (1892).

bedeen, meteen, temee (Utr.). Verg. Benist-Menist, bestel-mastelle.

been, benen, voeten. Bene vege! {fnote2} Verg. het spotliedje: O Leienaar, wat hebbie kouwe bene!{/note}

beendroog, zeer droog, zo droog als been (1901).

begaai, een grote begaai, veel omslag (1911).

begrijpen, ergens in begrepen zijn, ergens verlegen mee zijn, beschaamd gemaakt, bij bewezen goedheid e.d.

beleie, behelpen, weten te behelpen.

bendelstok(ken), gereedschap bij het brandblussen.

beppie, bes(t)je, oude vrouw. Geen beppie blijft bij haar spinnewiel, als er maskerade is (1890).

beschaamd, beschamend (1900). {p.91}

beschenden, kwaad van iemand spreken.

besmuikt, in 't geniep, heimelijk.

bespannen, plaats bespannen, plaats innemen.

bestaan, dat kan immers niet bestaan, dat is te ongerijmd. Zo besta ik niet, dat ligt niet in mijn aard.

beuken, "blouwen", "vuur slaan", met de armen over elkaar slaan om warm te worden (1916). Zie Wdb. d. Ned. Taal II, 2272.

bigge, bigges, ook voor volwassen varkens. Bigge grape, met zeep ingesmeerde varkens trachten te grijpen (volksvermaak).

bik, schuurgoed. Zand en bik halen (biksteen).

bikbak, schuurselbak.

bleu, soort van vlieger. Een bleu is platter dan de soort die vlieger heet (1889).

boekeboom, beuk (1901).

bokkezuur, het bokkezuur van iets krijgen, een heftige hekel aan iets hebben (1914).

bommerd, kanjer, iets dat groot is in zijn soort.

bonzeilen, dekzeilen in geval van brand in een bepaald "bon" (stadsdeel) (1905).

boommuts, bodemmuts, van vrouwen.

boord, te boorde komen. Als je bij die lui te boorde komt moet je zo vreselijk veel betalen (1899).

bord, te borde komen, ter tafel. Kom te borde, kom op (1897).

border, zeker beambte bij een schuitenveer. Zie Naemwijser voor den jare 1836, Gem. Archief, Leiden.

borstrok, van geen borstrok af weten, van niets.

boseieren, boscheieren, eieren voor welke versheid men niet instaat, t.w. van kippen die niet op het hok of in de ren worden vastgehouden, maar vrij (in 't bos) rondlopen.

bot, een bot zonder gal, een knul, onbeduidende vent. Zie Wdb. d. Ned. Taal III, 678 (Bot IV).

boudig, kordaat, niet kleinzerig.

bout, slechte sigaar (1895).

brandhout, in de stad bekend staan als een brandhout (van de hel?) (1901).

briele, grienen. Uit het Westvlaams. Verg. De Bo, Westvlaamsch Idioticon: pleurnicher, naar Brielle gaan.

brok, verachtelijke aanduiding, 't Was vannacht weer zo'n leven boven mijn hoofd, ik geloof dat 't weer zo'n brok muis was. Die dochter van mijn, dat is niks geen meissie, 't is net zo'n brok jonge.

bruinbakker, opsnijder, iemand die de dingen kleurt, vergroot (1907).

bult, zure bult, grutten in karnemelk (1905).

citroentje, "groentje", "doetje", onnozel meisje (1918).

daalder, die 't gelooft krijgt een daalder, wanneer iets ongeloofbaars verteld wordt (1901).

daar, stopwoord. Ik mag het lije, dat ze d'r mee blijft zitte, der!

danneer, dan, behoort bij wanneer. Als u maar zegt zo laat en danneer, dan zal ik zorgen dat ik er ben (1893).

darm, lomperd, vlegel. Ook: sufferd.

deun, letterlijk: dicht. Iemand deun aan het hart liggen, in de gunst staan (1903). Ik zal het hem wel deun aan z'n schenen leggen, ik zal het hem wel goed aan zijn verstand brengen. Ook: nauwkeurig. Zo deun heb ik dat niet nagekeken.

deur, dat is nogal niet naast de deur! dat is niet mis! {fnote1} Letterlijk natuurlijk: dat is een hele afstand. {/note}

deuvekater, (Kerst)brood van bepaalde vorm.

dienst, in de lange dienst gaan, gaan trouwen. Zegswijze onder de Leidse dienstmeisjes. {p.92}

dieper, gemeentewerkman, baggeraar, die met een net de openbare wateren uitschept.

do, dode, zo wit zien als een do.

doen, 't is gedaan! uitroep bij het verstoppertje spelen.

dood, er uit zien als de dood van potlood. De dood van Piero, een lang persoon.

dooplokje, vloodje, schaalte voor de doop (de azijnsaus e.d.) (1892). Nog in pottbakkerswinkels bekend.

drift, haast. Verg. jacht.

driftig, vol "drift", ijver, voortvarendheid.

droogeter, saaie vent (1907).

druif, de broes (sproeier) van een gieter (1890).

duizenden, benaming voor rijst (1912).

dul, van het haar gezegd: droog, stug.

durabel, duur, kostbaar (1892).

duur, op den duur, ook voor: gedurig, aldoor.

ees, ees op iemand hebben, hem niet mogen lijden (1903).

effen, zo effen als een git (1895).

ei, daar zullen we dan maar een eitje door klutsen, een berisping verzachten, een vergelijk treffen omtrent een prijs e.d.

eidas, hagedis (ook in de omstreken).

eigenschap, familiebetrekking, verwantschapsgevoel.

eind, aan enden halen, aan flarden trekken. "Hè wat een kerels! Je zou zulke lui an enden halen!"

ermen, urmen, klaaglijk kermen (1902).

eten, een stuk wild eten, een ongeschikt persoon.

fijn, zo fijn als haar. Ook overdrachtelijk: "Sinaasappels, zo fijn als haar" (1909).

flenter, bijdehand kind.

fluiten. "Mèd, haas-je, de fluit heb al geflooië." (Fabrieksmeisjes die elkaar tot spoed aansporen).

fluks en fier, flink. “Moeder is al vier en zestig, maar ze is nog fluks en fier”. (1921).
fonks, de fonks, het ziekenfonds, begrafenisfonds. {fnote1 }Tegenwoordig: de fonst{/note}
fontein, te Leiden onzijdig: ’t fontein op de Vismarkt.
gaar, geheel. “Gaar niks” (1902).
galg, b.v. A.: “En dan moet je zeker . . .”. B.: “Moeten, moeten, de galg staat er niet bij!”
galletje, zeker broodje.
gang, een gang water, twee emmers heet water die men aan een fabriek haalde om mee te wassen.
gat. “Heb je het tegen mij? Dan heb je het tegen mijn gat ook”, d.w.z. praat maar toe. Zijn gat is koud, hij is dood (1892).
geen, ik doe het geen meer, niet meer (1899).
geest, ik deed het buiten mijn geest, onbewust, zonder erbij te denken.
geestig, levendig. Te geestig zijn b.v. voor het vak van draaier, te ongedurig.
gene, aan gene kant, aan gindse kant.
gerechtigheid, zijn gerechtigheid niet gehad hebben, niet gehad hebben wat iemand toekwam, van een leverancier (1927).
gevallig, toevallig (1893).
gierigaard, langestaart! riep het ene kind het andere na (1909).
git, zo vlak als een git, zeer effen.
glee, ik heb er de glee van, ik heb er genoeg van (1904).
gonzen, gudsen. Het zweet gonsde van zijn voorhoofd (1891). {p.93}
goor, gore dief! scheldterm.
graantje (greintje), kleinigheid (1902).
graft, verkleinwoord graffie, gracht.
grande (garande), ik kon me grande niet halen, ik kreeg niet wat ik mij had voorgesteld, ik kreeg geen genoegdoening.
grateloos, contaminatie van gratis en kosteloos.
grillen, rillen als in de koorts. Grillings, rillingen.
grimlach, glimlach (1890).
gripskant, op de gripskant, op het nippertje.
groot, vijf groot, 2½ cent.
guur, woest, van het weer. Zelfs bij zoel, doch sterk winderig weer.
haar, Kaaps haar, haar dat bij meisjes juist tot op de schouders reikt (1906).
hagel, in toepassing op een persoon: die hagel, die lelijkerd. Verg. bliksem (1898).
hanepik, kostkoper in het Invalidenhuis (1935).
harretje, kiertje (1905).
haveschop, zijn haveschop niet krijgen, er onzindelijk en verwaarloosd uitzien (1895).
hazegrauw, ’t wordt al hazegrauw, schemerig (1896).
heer, heer der gebuurte, “wijkmeester” (nog in 1890).
heidokken, leggen te heidokken, krakelen (1903).
hemd, een lang hemd hebben, lang van stof zijn.
hengsten, op iets hengsten, zich op iets inspannen (1904).
hes, hees (1895).
hiero, hierzo.
hil, drukke, ongedurige vrouw.
hillerig, druk, ongedurig, schutterig.
hoektanden, hij is ook niet aan de hoektanden gestorven, niet in de wieg gesmoord, hij heeft zijn jaren.
hok, het hok inhebben, ergens de baas zijn (1905).
hokkebrok, klein kind.

hokkefaaien, rondlopen, langs de straat zwerven (1900).
hollewouter, een rare hollewouter van een meid, lompe meid (1903). Ook hollewaai.
honderdduizend, je hoort altijd van de honderdduizend, maar de nieten worden niet geteld, men spreekt wel over de uitzonderingen, de algemene gevallen worden niet vermeld (1891).
hongarisch, een hongarische boel, een ongeregelde boel.
hoog, het is hoog water bij hem, hij zit in grote geldverlegenheid (1907).
hooi, iets per hooi en per gratie van iemand gedaan krijgen.
hooielaar, soort van appel (1899).
hoppeluizen, met iets hoppeluizen, sollen, achteloos omgaan met iets (1901).
hout, hij is van nat hout gemaakt, hij heeft kromme benen.
huut, paardevlees (huut! is de roep waarmee men een paard aanspoort).
iet of dat, er is iet of dat aan de hand.
ieverig, griezelig, akelig. Te Alphen: ever.
int, inkt (1893).
inlopen, iets niet kunnen inlopen, niet kunnen “bijbenen”, bijhouden (1898).
inter, timmermansterm voor een inspringende hoek.
interessant, gierig, inhalig (1905).
Jan, over ouwe Jan en jonge Jan praten, b.v. vrouwen die elkaar op straat tegenkomen. Ook: ouwe Jan en jonge Jan zit er in, b.v. in iemands zak.
jodenbed (Jodenbet?), een hobbezak, een onbevallige, slobberig geklede vrouw (1909).
jodenpasen, wordt gezegd bij een schaarse, armelijke verlichting van een vertrek (1903).
jò-mèd, de vorm waarmee de fabrieksmeisjes elkaar aanspreken.
Joost, een grage Joost, een kind dat altijd trek heeft en niet kieskeurig is (1895). {p.94}
juinen, over iets juinen, hoog van iets opgeven (1914). {fnote1} Verg. tegenwoordig: iemand opjuinen: door uitdaging tot iets aanzetten. {/note}
Jut en Jul, gezegd van een min of meer belachelijk echtpaar. Vaak met de toevoeging: een paar om een dubbeltje.
juweel, soort van fijne schaaf.
kaken, beginnen over te geven.
kakkepoeresie doen, op de hurken op de schaatsen voortglijden {fnote2} Volgens Dr BOEKENOOGEN verbastering van Kakkedoris: bekende kluchtfiguur. {/note}
kalkoen kalkoen-snotneus (kinderen tegen een kalkoense haan) (1907).
kam, ze niet over ene kam droog scheren, hetzelfde als: ze niet over ene kam scheren (1905).
kanappel, ogen als kanappels, grote ogen (1891).
kaneel, ik bedank ervoor, om voor jou om gist en kaneel te lopen, om een nietige boodschap gestuurd te worden (1912) {fnote3} Te Utrecht, voor gist en kaneelwater. {/note}
kantekoek, gezegd als een dobbelsteen niet zuiver vlak, maar op een zijner kanten ligt (pl.m. 1890).
karnblauw, een kleur van verf, hetzelfde als melkblauw (1907).
kastig, er kastig uitzien, keurig, in de puntjes. Alsof men uit de kast, een kastje komt? (1930).
kat, studentenkast, meisje dat met studenten uitgaat (1886).
kater, verkort voor deuvekater, soort brood (1935).
kies, kieskeurig met het eten (1890).
kinderbeentjes, kinderbalkjes.
kinderen, kinderen krijgen (1893).
klauwbuik, pauper, man van het geringste allooï (iemand die zijn buik krabt vanwege het ongedierte) (1912).
kleed, iets niet aan zijn kleed kunnen houden, er niet mee willen blijven zitten (met een afbestelde leverantie b.v.). Iets aan zijn kleed krijgen, de schuld van iets krijgen (1912). Van 't zelfde laken een kleed, een pak (1905).

klein, op de kleine steentjes zijn, zoete broodjes bakken, erg beleefd zijn. Ook: op de kleine steentjes blijven, zich op de achtergrond houden, het bescheiden aan doen (1901).

klep, de klep, schimpnaam voor het Militair Tehuis (1899). Iemand op de klep tikken, een terechtwijzing geven (1904).

klink, over de klink gaan, zijn, failliet gaan of zijn (1900).

klompentrein, pleziertrein, trein voor “het geringe volk”.

klopper, man of jongen, vroeger een weesjongen, die aan de man met de bus voorafgaat om aan te schellen (bij een collecte).

klus, vooruitstekende kin. Ook persoon met zo’n kin.

knielap, knielappen leggen, zoete broodjes bakken (1902).

knipje, een soort van broodje met “knippen”, deuken. Een lang knipje en een klein fluitje, gezegd van een ongelijk paar, “anderhalve cent”.

knors, “koudslachter”, slachter van gestorven vee enz. {fnote4}Mij nog bekend als: slager met ondeugdelijke waar.{/note}

koekebak, pannekoek.

kolk, zinkgat van een huis- of straatriool.

kommetje, de kommetjes weerom geven, de vriendschap opzeggen (1914).

koning (keuning), op de oude hand(deken) weverij was een stuk (ketting op het getouw) verdeeld in drie koningen, een koning in drie smetten (zie bij *smet*) (1892).

kont, hij kijkt uit zijn ogen als een koe uit zijn kont.

kop, je ziet ze wel voor de kop, maar niet in de krop, men beoordeelt personen {p.95} wel naar het uiterlijk, maar niet naar het innerlijk. Later (1922) in deze vorm: je ziet ze wel op de kop, maar niet in de kop.

kopje, half pintje, halve liter.

koud, ik ben zo koud als een spin (1901).

kramerij, melkgerecht, soort van hangop (1893).

kremmen, zeurig huilen (van een kind).

kreng, kind, krengen, bevallen (taal van het laagste gemeen).

krenkelaars, niet volkomen gaaf fruit (1916).

krimp, ergens niet krimp van zijn, er niet tegenop zien.

kruiskoziertje (overdr.), een mismaakt persoon (1890).

kuit, laten ze ’t maar een beetje onder d’r kuiten houden, laten ze zich maar wat kalm houden (1907).

kurken, kurkenstop, flessenkurk (1914).

kweel, er mankeert geen kweeltje aan, iets (b.v. een vrucht) is volkomen gaaf (1905).

kwijlebabberig spreken, zeurig (1905).

kwispelen, zeuren (1903).

labyrinth, dan raak ik helemaal in ’t labyrinth, dan loopt alles mis (1921).

lamoer, lammeling (1914).

lampe, scheldwoord: lammeling, ellendeling.

lampedanser, lijntrekker (1936).

laten. In eigenaardig gebruik. Laat hij nu de twintigduizend trekken! Stel u voor dat . . ., het bijna ondenkbare geval deed zich voor dat . . .

leep, een lepe hoek, een stompe hoek (1909).

lei, vloertegel, vloersteen. Marmeren leien (1920).

lemoenzijde, zich aan de lemoenzijde houden, de voorzichtigste partij kiezen, zich niet uitlaten enz. In zeemanstaal is de lemoenzijde de rechterhand.

leukwater (klemtoon op wa), lauw water (1898).

leven, leven hebben, beet hebben (van een visser).

leven. Een leventje hebben als een luisie op een zeer hofie, een best leven.

leven, van een vlag: wapperen. Van een schoenzool: bijna doorgesleten zijn (1893).
levendeel, voor Levendaal. Dit hoorde Dr. Beets van zijn moeder, die omstreeks 1840 in Leiden heeft gewoond.
liever, daar is geen liever of lover aan, het is vervelend, saai (1893).
lijn, de lijn trekken, een werk rekken (1895).
likken, drinken (1910).
linde, linnen (1914).
link, moet, streep, vuile veeg (in goed) (1903).
lip, tussen neus en lippen, ter loops.
loch, an je loch! achterste (1903).
lood, daar is lood in die pen, dat ontmoet bezwaren (1903).
los, los zijn, zijn koopwaar verkocht hebben. Hou me los! Laat me los.
lucratief, royaal, solide, luxueus (1905).
luiden, de bel heb geloje, de fluit heb gefloje (fabrieksmeisjes die elkaar tot haast manen).
luiperd, huilebalk, grote begrafenishoed. Een (deftige) begrafenis met de luiperd.
luiphoed, hoed met brede rand die het gezicht verbergt.
luis, politieagent.
luisteren, van het weer: onzeker zijn.
luizenknikker, de duim in een vingerring.
lulla, scheldwoord, sufferd (1920).
mande, mv. mandes, mand.
mees, zich verheugen met een dooie mees (niet mus). Zitten als een bolle mees, hangen als een zieke doet. {p.96}
meiblaadje, zo dun als een mei(e)blaadje, van iets heel duns (pl.m. 1890).
meid (mèd) heeft als mv. mèdes.
menen, bedoelen, willen hebben, d.w.z. als vrijer, vrijster. B.v. Niet dat ik hem niet meende, maar moeder wou het niet hebben dat we verkeerden (pl.m. 1895). Dit gebruik ook bij Bredero (3, 251).
meugebet, meugebet staan, plaatsvervanger zijn. Niet zozeer als behulp van mindere waarde, maar als gelijkwaardige {fnote1}Elders, b.v. op Texel: als mindere plaatsvervanger, “bij gebrek aan beter”{/note}
mijmemakke!, uitdrukking waarmede men iets smadelijk verwerpt (zoiets als “je ouwe moer!”) (1910).
mispronkje, ontsierend voorwerp, gebarsten of beschadigd sieraad.
mof, Gelderse mof, scheldwoord voor een Geldersman (1893).
mogol (klemtoon op gol), wandelende -, dikke -, omvangrijke vrouw (1935).
mond, hij kijkt met zijn mond, gezegd van iemand die met zijn mond open loopt, er dom uitziet (1906).
mopje, zoute moppies, zekere koekjes (1893).
mosselen, je kunt beter de zaak meteen goed aanpakken, anders vind je later de mosselen (1905).
mosterd, hij heeft daar mosterd aan gegeten, een kwade koop gedaan (1911).
mozaïsch werk, mozaïek (1893).
muize, warm, “balsamiek” (1892).
naakt, in zijn naakte haar, zonder hoofddekseel (1908).
naarling, scheldwoord (1893).
naastan, vlak naast, de juffrouw van naastan. Waarom heb je je in je vinger gesneje, der was toch veel meer plek naastan! (1890).
narik, scheldwoord.
neffens an, naast.

nest, eindstreep bij het knikkeren.
net, zijn buik zolang in een netje hangen, nog even moeten wachten met te gaan eten (1905).
netten snuiten, taai slijm uit neus of keel lozen (1934).
neus, een neus halen, beschaamd gemaakt worden, begroet worden met “een lange neus”; d.i. met de duimen der uitgespreide vingers tegen de neus.
neuzen, kijk hij neuzen! zie hem daar eens beteuterd staan kijken!
niesten, niezen (1899).
nik, de hik (1904).
nodiger, nodiger ter begrafenis, “bidder”.
nol, boomstomp.
oeter, beginstreep bij het knikkeren. Van oeter af beginnen (1899).
oezelig, smoezelig, groezelig (1914).
ogenschijs, naar mijn ogenschijs, naar het mij voorkomt (1893).
omkeren, zich omkeren van het hoofd tot de voeten, bij grote ontsteltenis.
omvallen, (de boel) om laten vallen, een miskraam krijgen.
onderhalen, inhalen. Hij haalt ons onder (1895).
ongewassen, op een ongewassen tijd, op een hoogst ongeschikt ogenblik (1901).
onguur, stijf, hard (van bordpapier).
ontslagen, mijn lust is ontslagen, de lust tot iets is voorbij (1905).
opgebakerd, vroeg opgebakerd zijn, heet gebakerd (1900).
oplepelen, opdringen, b.v. in een winkel (1902).
optulpen, vieren, fêteren.
opvergen, opdringen (drank b.v.) (1891).
over, voor. Over vier jaar, vier jaar geleden.
paal, lang brood (1935).
paardewagen, paard en wagen. {p.97}
pannelikker, de wijsvinger in het vingerring.
pannenbier, het bier dat geschonken wordt als het huis onder dak is (1891).
pannig, hard (als een dakpan). Als de grond gerold wordt voor hij recht droog is dan wordt hij te hard, te droog, de poreusheid verdwijnt en het gezaaide kan niet opschieten; dit heet pannig (1891).
pardaf, pardoos, klakkeloos (1903).
parg, parrechie, dwerg, onderkruipsel, klein gedrocht (1903).
pekkig, kleverig (1891).
pen, scherpe pen, helleveeg (1903).
pet, onder de pet kopen, ondershands, niet op de markt of veiling (1915). Iemand wat in de pet douwen, iemand neerzetten, een toontje lager doen zingen (1905).
pet, put. Knikkerpetje.
peueren, peuren.
peuk, eindje sigaar.
piem, gek, mal.
Piet en Paul, van Piet en Paul gehoord hebben (1891).
pikketaris, borreltje.
pimpel, haarpimpel, peperhuisvormige zak voor uitgevallen haren op de slaapkamer (1905).
pimpelmuts, papieren muts in de vorm van een suikerbrood, of gevouwen steek.
pis, de roe leit al voor je in de pis, je kunt op een afstraffing rekenen (1902).
pissebed laten gaan om kakkebed terug te krijgen, bij een ruil niet veel beter worden.
pisseling, tappelings, b.v. het water liep bij die lekkage pisseling van de tafel af (1890).

pissen, op een blauw steentje pissen, zich eerst nog eens beraden (1914) {fnote1}Mij bekend als: je moet maar op een blauw steentje pissen, tot iemand, die driftig wordt. Het zoeken van zo'n steentje eist tijd en leidt af.{/note}

plak, plakkie, soort van zwarte wollen muts (der fabrieksarbeidsters), nu (1921) zeldzaam.

plat, dat is weer een karwei plat, gedaan, aan kant (1914).

platje, deugniet (1911).

pleer, zeer hoofd, kletskep.

pleien, soort van dobbelspel, waarbij men centen over een streep moet gooien. Die er vóór blijven, zijn voor de ene, die er over gaan voor de andere partij.

plek, plaats. Ook: in plek dat . . ., in plaats dat.

pondegoed, afval (vnl. textiel) die bij het pond wordt ingekocht.

poortje, gangetje, smal steegje.

portret, op portret gaan, zijn portret laten maken.

praeses, als praeses voor de tafel zitten, potsierlijk deftig zitten (1903) {fnote2}Mij beter bekend in de vorm: als praeses voor de asbak.{/note}

proppenmand, prullenmand (1903).

pui, puin, afbraak (1890).

raft, in het raft raken, in de war (1892).

raggen, heen en weer rennen, schuiven (1901).

rat. Die werkmans moet maar eens een rat hebben, tijdelijk gedaan krijgen, “uit wandelen gestuurd worden”.

ree, iets ree horen, omdat het gehorig is (1904).

ringeledores, reinette d'or, soort van appel.

rinkelvet, vet van uitgebraden spekzwoerd, dat zo hard gebakken is dat het krult en rinkelt.

rizzelen, wemelen (1902).

roepen, verl. deelw.: gerope (pl.m. 1900). {p.98}

rolletje, zijn rolletje af laten lopen, iets onbehoorlijks doen (1901).

rom-en-tom, rondom.

rood, zo rood als een sleutel, gezegd van iets dat zwart behoorde te zijn (1907).

rooi, met rooi, amper, ternauwernood (1900).

rooie stier, scheldnaam (1904).

rooim, wat rooim, bastaardvloek (1905).

rook, als rook, als de rook, zo snel als de rook.

rouwertje-douw, een rouwertje-douw, een ruwe, onbeschaafde vent (1904).

sabot, mv. sabottes, klomp.

sas, in zijn sas zijn, in zijn nopjes.

schaap, we stonden als geschoren schapen, dicht opeengedrongen, daar geschoren schapen zich opeendringen om warm te worden.

schapenlafeltje, voor het schapentafeltje moeten komen, ter verantwoording worden geroepen,

scheel, scheel en groen zien van de honger, contaminatie van scheel zien en geel en groen zien (1895).

schemp, hatelijkheid.

scheren, ergens stijf in geschoren zitten, ingepropt (1898).

schikken en mikken, passen en meten.

schits, plotseling, zenuwachtig, onverwacht-snel (1907) {fnote1}Nog te Voorschoten: schis, haastig, zenuwachtig, van personen.{/note}

schoer, schouder (1893).

schoon, zo schoon als goud, geheel helder, rein.

schoor, scheef, op zijn kant, tegen iets aangeleund. Vandaar: klem, onbeweeglijk.

schot, schot nemen op, zich zetten op, b.v. 't was zeker brand (uitslag), die nou z'n schot heeft genomen op de keel.

schouwen, eieren schouwen, op versheid beproeven.

schriep, gierigaard (1899).

schut, voor schut staan, verlegen staan, voor Piet Snot. Eigenlijk verschut staan {fnote2}Bargoens = betrap worden.{/note}

seukeren, van een kachel: niet willen doorbranden.

sint, sedert.

slag, de slagen van je hoofd, slapen.

slecht, stout, ondeugend, van een kind (1902).

sluiswachter, (jonge honden, katten) sluiswachter maken, ze verdrinken (1895) {fnote3}Verg.: naar vrouw Onderwater brengen = (jonge katten of honden) verdrinken.{/note}

smert, lichamelijke pijn.

smet, weversterm: 1 smet = 5 el. Ook: ze is al vijf smet, ze is vijf maanden zwanger.

smoren, smoren van 't lachen.

snap, in een snap tijds, in een wip {fnote4}Thans: in een snappie, in korte tijd; een snappie, een korte afstand.{/note}

snotneus, bij snotneus, in de lommerd (1905).

snuit, zijn snuit laten hangen, femelen, zemelknopen.

snuithanger, femelaar (1909).

snuiveren, snurken in de slaap (1935).

soortement, een soort (1898).

spanjool, scheldwoord voor iemand met een donker uiterlijk (1934).

spartelen, van water dat heel hard staat te koken (1890).

speld, spelden en naalden, veldsla.

spong, spongetje, sponning (1893).

spongen, spuwen.

spraak, iemand te spraak staan, te woord (1902).

sprank, magere sprank. {p.99}

spreken, groeten, goedendag zeggen (1899).

sprikkelen, sprenkelen, b.v. de snede van een boek met verf.

sprokkelgeld, verscheidenheid van muntsoorten waarin men iemand betaalt (1909).

staal, er komt staal aan de lucht, de lucht breekt.

stadsjantje, gemeentewerkman.

steen, zo dronken als een steen.

stek, loot, kind. Hoerestek, scheldwoord.

stek, een stekkie, een aangestoken vrucht {fnote1}Op de fruitmarkt: "Baas, hè-je nog stekkies?" (aangestoken vruchten).{/note}

stik de moord! eig. steek de moord, verwensing {fnote2}Eigenlijk de moord steken.{/note}

stikkelen, tegenspreken, tegenstribbelen (1902).

stoep, in de dekenweverij, noodhulp, plaatsvervanger. Ook: stoepen, een praatje van minder onschuldige aard gaan maken bij een vrouw (1892).

stofnet, spinneweb.

stok, dat zou op stok komen, te duur.

stromeloos, stromeloos lopen, doelloos (1929).

stront, stront op de oren hebben, zich in de vingers snijden, bedrogen uitkomen.

stuiter, knikker die opspringt.

suiker, ironisch: een "lieverd" (1914).

suikergoed, speculaas, sinterklaaskoek.

taai, een taaie, een dubbele borrel van 10 i.p.v. 5 cent (1890).
taainagel, iemand die op vervelende wijze op zijn stuk blijft staan.
taal, taal en uitleg geven, tekst en uitleg.
taas, taats, taa(t)s of kloot, hoe de priktol ligt, met de punt of de bolle kant naar boven (1890).
tafelbroers en **tafelzusters**, kinderen uit een vorig huwelijk van een man en een vrouw, die dus zelfs geen halfbroers of stiefbroers zijn (1932).
teborsten, gebarsten (1894).
teen, als het op je tenen valt ben je dood! Ironisch gezegd van een heel klein stukje van iets (1892).
tegenslag, tegenspoed (1892).
tekenen, merken (“tekenlap”), borduren, tapisseriewerk maken (1899).
tengels, handen {fnote3}Eigenlijk tenen.{/note}
tiktakken, 't is of ik getiktakt ben, betoverd, behekst, gezegd wanneer iemand ondanks zichzelf iets niet schijnt te kunnen laten (1891).
toehaalter, verrekijker (1894).
toeter, mond, snoet.
toveren, 't is of ze aan de bel getoverd zijn, gezegd wanneer er vaak gebeld wordt (1895).
tranenkleed, het tranenkleed aantrekken, gaan trouwen (1913).
trektol, een koopvrouw die zo veel mogelijk voor haar waar tracht te krijgen.
turk, een turk van een . . ., een toonbeeld van lelijkheid (1917).
tussen, een kind tussen een man en een vrouw, van een man en een vrouw (1904).
uitheiligen, elkaar uitheiligen, de waarheid zeggen, uitschelden.
uitscheiden, Antwoord op het bevel: scheid er uit! schijt er in, dan heb je een broek vol.
uitsplijten, uitzuinigen, de contanten voor iets bij elkaar weten te krijgen (1905).
V-koude, de eerste najaarskoude, als de ganzen in V-vorm overtrekken.
van, ik doe er niet van, ik doe dat niet. Ook: ik speel niet meer mee.
varkensvlees onder de armen hebben, lui zijn (1908). {p.100}
veel, praten van veel en vijf, veel praatjes hebben.
vegen, dan kan je veggen, daar kun je naar fluiten (1905).
vel, uit zijn vel springen, niet = zeer driftig worden, doch: uit zijn slof schieten (1905).
vergaren, bijhouden. Daar is geen vergaren aan met dat kindergoed, ze maken zoveel vuil.
vergaring, vergadering.
vergeet, 't is net een vergeet, iets wat men gemakkelijk vergeten kan.
verkiezen, verlangen. Verkiest u nog brood?
verknoersen, verwerken, verkroppen.
verkomen, bijkomen, beter worden.
vermeppen, de brui van iets geven.
vertinnen, met een dunne laag kalk bestrijken (1892).
vijfhonderd, de vijfhonderd uit praten, veel praten.
vijftig, vijftigje, stuk van vijftig stuivers, rijksdaalder.
vin, een vin, een vinnig persoon (1907).
vlak, plat, plat dak, balcon.
vloe, vloepapier.
vlooienkrib, scheldwoord (1926).
vol, het vol en zoet hebben, er warmpjes in zitten (1895).
vonk, kool, aan brandende pijp of sigaar.
vrageschool, catechisatie (of R.K. lering?). Ook catechisering door een godsdienstonderwijzer op de openbare lagere school (1893).
vroegpreek, soort van paraplu die anders “besteedster” heet (Eng. “go-to-the-meeting”).

vuring, een vuurtje (1891).
waarschouwen, ik schouw je waar!
walburg, schoeiing waar de schepen tegen aan liggen (1892).
wares, 't is wares. Ook: nietwaar?
water, voor water en wind lopen, gezegd van kinderen die zonder toezicht lopen.
waterceeltje, een kind op een waterceeltje kopen, een onecht kind aannemen (1891).
weerlem, wat de weerlem! Bastaardvloek.
weesjongen, ik ben geen weesjongen, ik laat me niet kisten. Ook: wie weet hoe een weesjongen aan geld komt (een weesjongen heeft altijd geld in zijn zak, en niemand weet hoe hij er aan komt).
windmaker, orgeltrapper.
windpokken, waterpokken.
wip, wat elders een schommel heet.
witje, een "belletje", loos gebel aan de voordeur.
woepes, iemand daar men niets aan heeft (1902).
worm, rups.
zeiknest, minachtende benaming voor een klein meisje.
zeilderen, kiskassen, steentjes over het watervlak laten scheren.
zien, zie je 't? aan het eind van een zin waar men elders "zie je wel dat . . ." aan het begin van een zin zegt.
zijn, verbogen naamval van hij. Kijk zijn! Is dat van zijn?
zinken als een loodgieterswinkel, van iemand die niet zwemmen kan (1908).
zonnekruien, leeglopen (1904).
zot, gek. Zo zot zal ik niet wezen. Zotte Koen, Mina (straatfiguren).
zwaaien, wuiven. Contaminatie onder schoolkinderen: zwuiven (1929).
zweven, zwerven, langs de straat zwieren (1892).
zwieber, glazenwassersinstrument, spuit en zweieber {fnote1}Mij bekend in de betekenis: zeilzwabber. {/note}